

Congo wil kiezen

NiZA steunt democratie met vrije media

Hoe kun je kiezen als je de keuzes niet kent? De bevolking van Congo gaat in 2006 voor het eerst in zesenzeventig jaar naar de stembus. Een democratisch gekozen president en parlement moeten de stabiliteit terugbrengen in het door burgeroorlog geteisterde land. Om te bouwen aan een nieuwe democratie, zijn onafhankelijke media onontbeerlijk. Ze bieden de bevolking onder meer informatie over partijen, politici en programma's. Maar journalisten in Congo wordt het werken onmogelijk gemaakt.

Veel mensen in Congo zijn voor hun informatie aangewezen op de radio. Het medium is onmisbaar voor de verspreiding van nieuws. Daarnaast geeft het belangrijke informatie over de verkiezingen. Zoals waar en hoe mensen hun stem voor een democratisch Congo kunnen uitbrengen. Radiostations zijn de enigen die nog wat aan voorlichting doen. Door slecht functionerend bestuur en een slechte infrastructuur kan de staat deze informatie niet geven. Een voorbeeld van een onafhankelijk station is Radio Maendeleo. Het verzorgt uitzendingen vanuit Bukavu in het oosten van Congo - een onrustig gebied. Radio Maendeleo probeert mensen zo volledig mogelijk in te lichten.

Bedreigingen en geweld

Staat, leger en rebellen proberen Radio Maendeleo voor hun karretje te spannen. Zoals zij dat bij de meeste media in Congo doen. Maar het station zwicht niet onder de druk van bedreiging en geweld. Haar belang is de burger. Dus blijft ze zich met onafhankelijke en kritische informatie inzetten voor vrede, goed bestuur en ontwikkeling. NiZA steunt Radio Maendeleo daarbij.

Bescherming van journalisten

NiZA financiert trainingen aan journalisten en radiotechnici. Daarnaast zorgt ze voor de bescherming van journalisten. Ook steunt NiZA andere organisaties in Congo, die bijvoorbeeld informatie verspreiden over Congo's politieke partijen, wanneer iemand mag stemmen en hoe dat stemmen in zijn werk gaat.

© AP/ANJAN SUNDARAM

Stembureau tijdens referendum over de grondwet, december 2005, Kinshasa / Congo

Kizito Mushizi, directeur van het onafhankelijke station Radio Maendeleo in Bukavu, Congo: 'Niet iedereen is blij met onze eerlijkheid. Met onze openhartigheid. De strijdende partijen in Congo bedreigen onze journalisten. Of proberen ons om te kopen. Een rebellencommandant had twee jaar een zender van ons in zijn bezit. En het staatsleger heeft ons radiostation tot tweemaal toe gesloten. Zonder rechtszaak. Maar we laten ons niet uit het veld slaan. Lokale gemeenschappen móeten informatie krijgen over politiek, economie en humanitaire misstanden. Zonder die informatie geen democratie. En zonder democratie geen vrede.'

www.afrikabouwt.nl

Wilt u meer weten over de activiteiten van NiZA in Congo? Kijk op de NiZA campagnesite www.afrikabouwt.nl Met het Afrika Bouwt spel kunt u leuke prijzen winnen.

Inhoud

- 2 Soldaten na de oorlog
- 3 Onzekerheid in mijnstreek
- 4 Vijf vragen aan Desmond D'Sa
- 5 Geluiden uit het Zuiden

NiZA

Informatie

Nederlands instituut
voor Zuidelijk Afrika

Soldaten na de oorlog

Bedreiging of kans?

Afrikaanse soldaten hebben een slecht imago. Dit is begrijpelijk na de gruwelijkheden die gepleegd zijn in burgeroorlogen zoals Mozambique en Angola. Ook na de oorlog blijft de angst onder burgers erg groot: ex-soldaten zijn gevaarlijk, gewelddadig en brengen de vrede in gevaar. Tijdens vredesonderhandelingen gaat het daarom vooral over "het probleem van de ex-soldaten" en hoe zij "onder controle" kunnen worden gehouden.

Dat militairen na de oorlog onder bepaalde voorwaarden de vrede en stabiliteit juist kunnen bevorderen, krijgt zelden de aandacht. De mensen van NiZA-partner ProPaz in Mozambique, allemaal ex-soldaat, laten zien dat het anders kan. ProPaz bemiddelt in conflicten, van burenruzies tot regionale politieke spanningen en hebben zo, na jaren als soldaat te hebben geleefd, hun plaats in de 'gewone' samenleving weer heroverd.

Ruzies oplossen

Voor het boek *Struggles in Peacetime* interviewde journalist Bram Posthumus ex-soldaten van beide strijdende partijen over hun leven na de oorlog en hun werk bij ProPaz als conflict-bemiddelaars.

Een van de geïnterviewden is Alice Cuinica. Zij werkte bijna twintig jaar in het leger, en is vanaf het begin betrokken bij ProPaz. Ze woont in de buurt van Beira, de tweede stad in het land, en wordt vaak ingeschakeld bij "gewone" ruzies, die nog al eens fors uit de hand lopen. Alice probeert mensen te overtuigen dat geweld niet de oplossing is: 'We hebben nu politie en rechters. Nee, die zijn natuurlijk niet perfect, maar ze zijn er tenminste!'

ProPaz helpt mensen ook bij de verwerking van oorlogsleed. Paciência Manjate: 'Families zijn door de oorlog helemaal verscheurd; broers vochten tegen elkaar. Mijn zus zag hoe een van haar kinderen werd vermoord. Zij heeft nooit willen accepteren wat er is gebeurd. Nu, heel geleidelijk, praat ze er over, met haar burens en zelfs met de daders. En inderdaad, daar heb ik een belangrijke rol bij gespeeld.'

Gemiste kansen

De meeste mensen van ProPaz werken er als vrijwilliger. Zij hebben net als vele ex-soldaten moeite om werk te vinden. Cardeal vertelt: 'Na de oorlog heb ik nooit een officiële baan gevonden. Vergis je niet, ik was een goed ontwikkelde telecommunicatiespecialist; alles heb ik geleerd in het leger. Maar de kloof tussen mijn kennis en mijn mogelijkheden is enorm.'

Ook de andere ex-soldaten die Posthumus sprak, vinden dat hun technische en logistieke vaardigheden worden onderschat. Zo zouden ze betrokken kunnen worden bij het "opruimen" van

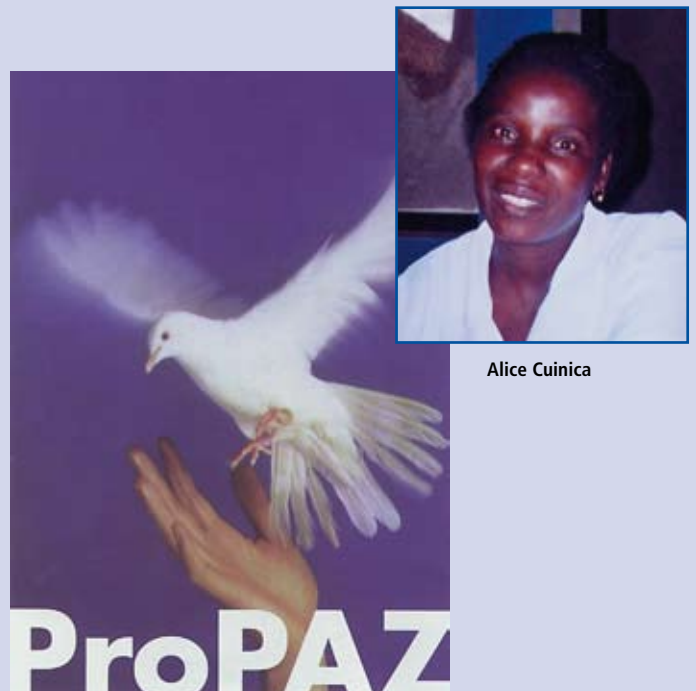

© PAUL WEINBERG-SOUTH PHOTOGRAPHS/AFRICANPICTURES.NET

mijnen omdat ze in het leger hebben geleerd om landmijnen onschadelijk te maken. Ook hebben ze vaak informatie over wapendepots, maar die kunnen ze niet aan de autoriteiten doorgeven omdat hun imago als "onbetrouwbaar" hen parten speelt.

Struggles for peace is een toegankelijk verhaal over ex-soldaten in Mozambique. Met een heldere boodschap: ex-soldaten kunnen een grote bijdrage leveren aan de opbouw van Mozambique. Maar dan is erkenning van hun vaardigheden, en het stoppen met stigmatisering hard nodig. En niet in de laatste plaats door politici en beleidsmakers uit de donorlanden.

Struggles in Peacetime is vanaf april te bestellen bij NiZA en kost € 7,50 exclusief verzendkosten (niza@niza.nl).

Alice Cuinica

Onzekerheid in mijnstreek

© MEINDERT KOREVAAR

Mijnwerkers van Impala Platinum in Rustenburg

Inwoners van Rustenburg, vlakbij Johannesburg, wonen op een grote schat. Diep onder de grond ligt de op één na grootste voorraad platina ter wereld. De mijn is de belangrijkste werkgever in Rustenburg, maar toch zijn de meeste mensen arm. Ook zijn er veel problemen met aids, verslaving en prostitutie. De Greater Rustenburg Community Foundation (GRCF) probeert mijneigenaar Impala Platinum te bewegen om de problemen aan te pakken.

Door Meindert Korevaar

Dagelijks werken zo'n 30.000 mannen in de mijn, ruim een kilometer onder de grond. In een verzengende hitte graven en sjouwen ze zes uur achter elkaar. Hoewel de veiligheids-situatie in deze mijn een stuk beter is dan die in goud- of kolenmijnen, blijft het ongezond werk. Voorman George: 'Iedereen werkt hier op eigen risico. Als je doof wordt, omdat je geen oordoppen draagt, is Impala niet verantwoordelijk.'

De sociale problemen zijn groot: alcoholisme, gokverslaving en prostitutie. Hierdoor raken steeds meer werknemers besmet met hiv/aids. Bovendien neemt de werkloosheid toe door modernisering van de mijn. De organisaties die zijn aangesloten bij GCRF proberen met allerlei sociale en milieuprojecten de problemen het hoofd te bieden, maar krijgen weinig steun van Impala.

Geen alternatief

De problemen laten Impala Platinum niet helemaal koud: het bedrijf heeft enkele ziekenhuizen en scholen gebouwd, maar dit lost de grote problemen, ook in de toekomst niet op. George weet nu al dat hij tot zijn pensioen op zijn 58e in de mijn zal werken: 'Ik heb geen alternatief. Dit is mijn werk.' En dat is precies het probleem. De mijnwerkers hebben weinig opleiding en vinden moeilijk een nieuwe baan. Bovendien is er weinig ander werk, helemaal nu er steeds minder toeristen naar het nabijgelegen casino komen.

En wat zal er gebeuren als de voorraad over vijftintig jaar op is? GRCF dringt er daarom nu al op aan dat Impala Platinum investeert in alternatieve werkgelegenheid, zoals toerisme en ontwikkeling van het platteland. Christine Delpont van GRCF, is duidelijk: 'Impala haalt de bodemschatten van ons weg en maakt ons ook nog eens afhankelijk van hen. Op zijn minst kunnen ze in onze toekomst investeren. We vragen om een leven ná het platina!'

GRCF en NiZA

Greater Rustenburg Community Foundation is een van de twintig NiZA-partners die zich inzetten voor sociale verbeteringen in de grondstoffenindustrie in zuidelijk Afrika. Door dialoog en actie willen zij ervoor zorgen dat bedrijven maatschappelijk verantwoord ondernemen serieus nemen. GRCF vertegenwoordigt tweehonderd burger- en milieugroepen in de wijde omgeving van Rustenburg en financiert lokale projecten van hen. De leden krijgen training en informatie die voor hun werk belangrijk is.

Vijf vragen aan...

Desmond D'Sa, oprichter en voorzitter van de milieuorganisatie South Durban Community Environmental Alliance (SDCEA) in Zuid-Afrika

Vorig jaar werd de aandeelhoudersvergadering van Shell in Scheveningen verrast door milieuactivisten uit Afrika en Zuid-Amerika waar Shell gevestigd is. Shell hanteert een dubbele moraal als het om haar milieubeleid gaat, aldus de buitenlandse delegatie. In Europese vestigingen gelden veel strengere normen dan bij hen. Het hoofdkantoor van Shell vindt milieu en gezondheid in eerste plaats de verantwoordelijkheid van de plaatselijke vestiging. Topman Van der Veer heeft wel beloofd het plaatselijke management er op aan te spreken. De actievoerders laten het er niet bij zitten. Een van hen, Desmond D'Sa (49), vertelt over zijn werk.

1. Wat voor organisatie is SDCEA?

'SDCEA vertegenwoordigt veertien plaatselijke groepen in de wijde omgeving van de havenstad Durban. Daar wonen 285.000 mensen. Wij leren bewoners goed op te letten of ze iets vreemds ruiken of zien in de buurt van de raffinaderij van Shell. Als dat zo is, geven zij dat telefonisch aan ons door. Zo hebben wij sinds de oprichting in 1995 een betrouwbaar controlesysteem ontwikkeld dat precies

bijhoudt hoe vuil de lucht op sommige dagen is en wat voor ongelukken er zijn gebeurd. Vergeet niet dat iedereen een onderzoeker is, op welk niveau dan ook! Onderschat de kennis van de 'gewone' mensen niet.'

2. Wat is uw motivatie voor uw werk bij SDCEA?

'Tijdens de apartheid hadden buitenlandse bedrijven niets te vrezen van de overheid. Die gaf immers niet veel om de gezondheid van niet-blanke mensen. De fabrieken hoefden niet te investeren in (schonere) techniek. Nu zit SDCEA regelmatig aan tafel bij de fabriek om verbeteringen te bespreken. Eindelijk wordt er recht gedaan aan de belangen van de omwonenden.'

3. Wat betekent NiZA voor SDCEA?

'Het feit dat wij samenwerken met NiZA geeft ons werk een betrouwbare status, zowel lokaal, nationaal als internationaal. NiZA houdt ons goed op de hoogte van wat er in Europa gebeurt. Met hun medewerking konden we de aandeelhoudersvergadering van Shell in Scheve-

Desmond D'Sa

ningen bezoeken. Ook heeft NiZA er voor gezorgd dat wij vorig jaar met collega's uit de buurlanden hebben kunnen praten over samenwerking. In Angola en Zambia kampen ze immers ook met milieu- en gezondheidsproblemen door de olie-industrie.'

4. Wat vindt u dat de volgende stap van Shell moet zijn?

'Het hoofdkantoor van Shell moet het management van haar vestigingen in Zuid-Afrika onder druk zetten, zodat in Zuid-Afrika dezelfde strenge milieu-eisen als in Europa verplicht worden.'

5. Wat is uw boodschap voor Nederlanders die bij Shell tanken?

'Als Shell haar dubbele moraal niet wil aanpakken, dan zijn een boycot en sancties nodig. Net als tijdens de apartheid, toen internationale acties hebben bijgedragen aan de vrijheid van miljoenen Zuid-Afrikanten.'

Speciaal aanbod: Mandela op de koelkast

Met de afschaffing van de apartheid kwam voor **Conny Braam** een einde aan een leven als activist. In *Mandela op de koelkast* kijkt Conny Braam terug op haar betrokkenheid en terloops naar het nieuwe Zuid-Afrika: wat kwam er terecht van de idealen? In vijf verhalen, geschreven in opdracht van NiZA en uitgebracht door uitgeverij Augustus, beschrijft Braam haar ontmoetingen met de doodskaders van het oude apartheidsbewind en de rol die de BVD in haar leven heeft gespeeld. Ook beschrijft ze hoe ze als vroegere "terroriste" in april 2005 een koninklijke onderscheiding kreeg. En tot slot doet Braam bij de ontruiming van opbergplekken voor geheime documenten, een aangrijpende ontdekking onder de vloer van haar huis.

Hoe krijgt u het boek in huis?

- Maak uw gift, van minimaal € 12,50, over met bijgaande acceptgirokaart (of via girotel of overschrijvingskaart) én
- Stuur de BoekBon op naar NiZA (Antwoordnummer 11800, 1000 RA, Amsterdam. Postzegel is niet nodig).

U ontvangt *Mandela op de koelkast* binnen enkele weken na ontvangst van uw gift. Dit aanbod is geldig tot 1 juli 2006 en zolang de voorraad strekt.

BoekBon

Ik steun NiZA met een gift van € _____ (minimaal € 12,50) en ontvang het boek *Mandela op de koelkast* cadeau.

Ik heb mijn gift op _____ (datum) overgemaakt op gironummer 26655.

Naam: _____ M V

Adres: _____

Postcode: _____

Woonplaats: _____

Bank- / Gironr.: _____

NiZA actueel

Cartoonworkshop met Prins Clausprijswinnaar

De Zuid-Afrikaanse cartoonist Zapiro is in december uitgeroepen tot winnaar van de Prins Claus Prijs. Hij won deze prijs voor zijn rake spotprenten over politieke en

Jonathan Shapiro aan het werk tijdens de workshop op 8 december 2005

sociale gebeurtenissen. Tijdens zijn bezoek aan Amsterdam organiseerde NiZA een workshop voor Nederlandse cartoonisten en graffitikunstenaars. Samen met Zapiro werkten zij enthousiast aan een reusachtig kunstwerk over het thema "Me, we and the others".

Succesvolle Congo-conferentie

Willen de bodemschatten van Congo ooit tot zegen voor de bevolking zijn, dan moeten media en maatschappelijke organisaties beter worden beschermd en ondersteund. Alleen zo kan corruptie, milieuschade en uitbuiting van inwoners van de mijngebieden een halt toe worden

geroepen. Veel van deze "waakhonden" worden nu tegengewerkt of bedreigd en opereren vaak geïsoleerd. Dit was een van de belangrijkste aanbevelingen van een Congo-conferentie die de campagne Fatal Transactions in november organiseerde. Deelnemers uit alle geledingen, van Afrikaanse activisten tot bedrijfsleven, discussieerden in Brussel over het belang van grondstoffen voor de toekomst van Congo.

NiZA in actie tegen pillendokter Rath

Minister Hoogervorst van Volksgezondheid overweegt maatregelen te nemen tegen 'dubieuze beweringen' op de website van pillendokter Rath. De minister antwoordt dit op vragen van Groen Links kamerlid Kees Vendrik naar aanleiding van een artikel van *Zuidelijk Afrika Magazine* (ZAM). Volgens het artikel (december jl.) beweert de in Zuid-Afrika actieve Rath dat 'aids-remmers giftig zijn en aids verergeren.' In plaats daarvan adviseert hij mensen met hiv/aids om zijn multivitamines te slikken. Bijkomende bijzonderheid is dat mogelijkwerwijs deze voedingssupplementen vanuit Nederland worden gedistribueerd. NiZA overlegt met enkele partnerorganisaties over verdere actie. Het artikel is te vinden op: www.niza.nl/magazine.

Geluiden uit het Zuiden

Amnesty traint NiZA-partners

In januari heeft Amnesty International mensenrechtenorganisaties in Malawi getraind om schendingen systematisch te verzamelen en te rapporteren. NiZA-partner CHRR nam hieraan ook deel. Eerder volgden andere partners in Angola en Mozambique de training. Met de nieuwe technieken kunnen de organisaties mensenrechtenschendingen in hun land in kaart brengen en onder de aandacht brengen. Dat is belangrijk want landenrapportages, zoals Amnesty jaarlijks over andere landen opstelt, bestaan (nog) niet in Malawi, Mozambique en Angola.

Radiostation Zimbabwe aangeklaagd

De politie is op 15 december 2005 het kantoor van de onafhankelijke radiozender Voice of the People (VOP) binnengevallen en heeft daarbij drie journalisten gegijzeld. In ruil voor hun vrijlating heeft VOP-directeur John Masuku zich bij de politie gemeld. Daarop zijn Masuku en het bestuur gearresteerd. VOP wordt aangeklaagd voor het uitzenden zonder vergunning. In afwachting van het proces zijn de directeur en het bestuur op borgtocht vrij. Sinds de arrestaties heeft VOP niet meer uitgezonden. Zimbabwe Watch, een netwerk waarvan NiZA lid is, volgt deze zaak op de voet.

Vernieuwde ZAM goed ontvangen

'Prettige verhalen om te lezen, met goede fotografie bovendien', aldus de Volkskrant over het vernieuwde Zuidelijk Afrika Magazine (ZAM). Het magazine, aldus recensent Gijs Zandbergen, weigert om Afrika als een 'verloren continent' te beschouwen. Hoewel ZAM kiest 'voor de schoonheid en de potentie van het continent' is het tegelijkertijd 'niet blind voor de tekortkomingen'. De redactie werkt inmiddels aan een nieuw en spannend voorjaarsnummer. Wilt u ook kennis maken met ZAM? Profiteer dan voor 17 april aanstaande van het aanbod om ZAM een jaar lang voor tien euro te ontvangen. Meer informatie: www.niza.nl/magazine.

Meer steun zonder meer te betalen!

Voordelig schenken

U kunt het werk van NiZA en haar partners voordelig steunen door uw gift bij de notaris vast te leggen. Met een periodieke schenking per notariële akte steunt u vijf jaar lang onze partners in zuidelijk Afrika. Dit is fiscaal erg aantrekkelijk voor u, want u mag uw bijdrage (minimaal € 100,- per jaar) direct opvoeren als aftrekpost zonder drempel (zoals bij een eenmalige gift). NiZA betaalt de kosten van de notaris.

Een voorbeeld: u schenkt € 50,- per jaar zonder notariële akte. Als u deze schenking verhoogt naar € 100,- en dit in een akte laat vastleggen, kunt u (afhankelijk van het voor u geldende tarief inkomstenbelasting) tot € 52,- per jaar terugkrijgen. U schenkt NiZA dus meer zonder zelf meer te betalen!

Makkelijk geregeld

Een periodieke schenking is eenvoudig te regelen. Met de onderstaande bon kunt u

informatie over periodiek schenken en een aanmeldingsformulier aanvragen. Wij zorgen ervoor dat onze notaris uw akte opmaakt.

Laat zuidelijk Afrika iets goeds na

U kunt het werk van NiZA ook steunen via uw nalatenschap. De notaris maakt uw wensen rechtsgeldig met een testament. Omdat NiZA een stichting met een 'algemeen maatschappelijk doel' is, betaalt NiZA geen schenkingsbelasting! Dit betekent dat NiZA het volledige bedrag in kan zetten voor zuidelijk Afrika!

Meer informatie

Wilt u meer informatie over schenken per notariële akte of het opnemen van een goed doel in uw testament? Neem dan contact op met Angèle Mann, tel. (020) 520 6210 / angele.mann@niza.nl, of stuur onderstaande antwoordkaart op (postzegel niet nodig).

Piet den Blanken

"We leven in Europa op een eiland van welvaart omringd door een oceaan van vreselijke ellende". Het is een citaat van bisschop Muskens van Breda en ik vind het als overtuigd atheïst en humanist pijnlijk dat een christen zo goed verwoordt hoe onrechtvaardig de wereld is. Ik wil ook zelf bijdragen aan een rechtvaardigere wereld en eerlijkere verdeling van welvaart en wil dat doen op een plek waar serieus nagedacht wordt over politieke verhoudingen en niet alleen in termen van ontwikkelingshulp. Dertig jaar geleden kwam ik zo terecht bij het Angola Komitee en het Medisch Komitee Nederland-Vietnam. Die eerste was een van de voorlopers van NiZA. Bij NiZA vind ik nog steeds de combinatie van denken over hulp en ontwikkeling met denken over structurele oorzaken van onrechtvaardige verdeling.

Piet den Blanken, fotojournalist

Antwoordkaart

[2006-1]

Ja, ik wil NiZA graag steunen!

Voorl.: _____ Achternaam: _____ M V

Adres: _____

Postcode: _____ Woonplaats: _____

Telefoonnummer: _____

E-mailadres: _____

Geboortedatum: _____

Hierbij machtig ik NiZA om tot wederopzegging € _____ per jaar* van mijn rekening af te schrijven. (* Jaardonatie is minimaal € 10,-)

Bank- / Gironummer: _____

Datum: _____

Handtekening: _____

Graag ontvang ik informatie over:

- Een schenking per notariële akte
- Het opnemen van een goed doel in een testament

Stuur deze kaart in een envelop naar: Nederlands instituut voor Zuidelijk Afrika, Antwoordnummer 11800, 1000 RA Amsterdam. Postzegel graag, maar hoeft niet.

Colofon

NiZA Informatie verschijnt onder verantwoordelijkheid van NiZA. (maart 2006, nr. 1)

Nederlands instituut voor Zuidelijk Afrika

Postbus 10707

1001 ES Amsterdam

Telefoon: (020) 520 62 10

Fax: (020) 520 62 49

E-mail: niza@niza.nl

Internet: www.niza.nl

Donaties: giro 26655

Redactie: Berendien Bos, Angèle Mann

Ontwerp: Frank Langedijk, BNO Almere

Druk: Drukkerij Raddraaier, Amsterdam

